

bimi pa združenimi močmi čudapolna dela izvršuje, svoj lepi namen doseči: po razširjevanji bučelarstva nekoliko k dušnemu in telesnemu blagostanju priprostega ljudstva pripomoči.

Maribor dne 21. aprila 1880.

Dr. zdr. Terč, predsednik.

Dopisi.

Iz Maribora. (Ponemčevanje na stroške Slovencev.) Znani „paverski kmet“ Miha Wretzl, sploh „voter Wretzl“ imenovan je tako dolgo vital, da so za Radvanje omislili 2razredno ljudsko šolo, ki je prava mašina ponemčevalnica. Učitelj v njej je rojen Slovenec, g. Jaeger, a veren ponemčevalec. Otrok zabaja tje takih 70, kojih so samo 3 nemški, vsi drugi so Slovenci. Vkljub temu se podučuje vse nemški. Slovenskih črk še otroci niti ne poznajo. Uspeli so žalostni, ker otroci naposled ne znajo ničesar prav, ne nemški, ne slovenski. Nedavno umrlemu nemškutarju Lobniggu so zvrgli sina pri preskušnji za nemško gimnazijo, ker ni znal nič. Katekizem se more le ustmeno razlagati, ker otroci slovenski brati ne vedó, nemški pa ne razumejo. Inšpektor g. Robič je grajal izključivno nemški podučni jezik, toda učitelj je se izgovarjal: „ieh muss“. Ta „muss“ ali „moram“ pa tiči pri nemškutarji Wretzelnu in njegovih „teutonskih“ slovanožrečih v Mariboru. Kajti ko so slovenski poslanci pri visokem ministerstvu se pritožili, dregnolo je se bržčas v Gradec, potem v Maribor in naposled v Radvanje — brezuspešno. Mariborski okrajni šolski svet imel je namreč zaradi tega sejo. Ljudje, ki o šolstvu kaj razumejo: g. inšpektor Robič, č. g. katehet Hrzič in učitelj g. Srnc bil so za to, da bodi v Radvanjski šoli podučni jezik slovensčina z ozirom na nemščino. To je pametno. Ali nemškutarji pod vodstvom dr. Duchatseha itd. so naposled sklenoli: podučni jezik bodi nemščina, in le v 1. razredu naj se ozira na slovensčino. Ovi sklep najavil je se krajnemu šolskemu svetu v Radvanji, prav za prav „votru“ Wretzelnu. Temu je pa še ta sklep bil — preveč. Obletel je vse posestnike ter jih pripravil v to, da so podpisali, naj se izključivno nemški podučuje. Nadlegoval je tudi takšne starše, kateri kakor on nimajo nebene dece. V seji krajnega š. sveta so potem vsi nemškutarji sklenoli, da ostane vse pri nemščini. Edini č. g. katehet Borsečnik je ugovarjal in v zapisnik dal protest zoper nemški podučni jezik pri slovenskih otrocih, dokler bo ova šola veljala kot javna učilnica ter jeni učitelj plačo dobival iz deželne blagajnice, kamor tudi Slovenci vplačujemo 42% debele deželne doklade. Tako je prav! Šola v Radvanji bodi slovenska tako, da se bodo otroci kakor drugih predmetov tudi nemški naučili na podlagi slovenskega podučnega jezika, ali se pa naj proglasi za privatno šolo, katero naj „voter“ Wretzl ali Radvanjčanje sami plačujejo, ako že

res po sili hočejo v nemško kožo vlesti. Učitelj g. Jaeger naj se zbrise iz javnih učiteljev števila, ako ga je volja ostati v Radvanji ter naj od srenje ali od Wretzelnu pričakuje službenih doklad in pokojnine, ne pa iz deželne blagajnice, kamor tudi Slovenci vplačujemo. Tako zahteva očivestna pravica, a ta mora zavladati povsod v Avstriji, tudi v Radvanji, za kar bodo naši poslanci skrbeli!

Od Savinje. (Prošnja za vpeljavo slovenskega podučnega jezika v srednje šole.) Komaj se je oglasilo celjsko mestno starešinstvo zoper nasvet našega poslanca g. dr. Vošnjaka ter ugovarjalo njegovemu predlogu, ki tirja, da se ima popraviti našemu narodu starodavna krivica, ki se nam je godila po vseh šolah: že so se vzbudile tudi naše slovenske občine ter z veseljem podpisavale prošnjo do državnega zbora, naj se sčasoma vpelje slovenski podučni jezik v srednje šole, naj se pa našim dečkom po višjih šolah dá tudi priložnosti, se naučiti nemškega jezika. In čuda zares: Med tem, ko so nemškutarji prejeli le nekoliko njim ugodnih prošenj, jih imajo naši poslanci brez števila na razpolago. Kaj hoče na primer jalov ugovor mestne občine celjske nasproti značajnim slovenskim trgov in soseskam v bližnji in daljni okolici? Edina občina „celjska okolica“, ktera je prosila po svojih srenjskih zastopnikih za vpeljavo slovenskega jezika, velja skoraj toliko, kakor mesto Celje. Kajti mesto šteje nekaj nad 4000 — okolica pa tudi nad 3000 prebivalcev. Zraven tega se mestni očetje zelo goljufajo, ako menijo, da so govorili v imenu vseh mestjanov. Ko bi se v celjskem mestu enako, kakor se je to zgodilo v Ljubljani, podpisavali protest proti sklepu mestnega zastopa, upam, da se zglasi zdatno število volilcev, kateri drugače sodijo, nego mestni očetje. Toda žalostno je zares, da ga nimate v mestnem zboru celjskem moža, kateri bi se upal oglasiti zoper take sklepe! V Mariboru je bil vsaj g. baron Rast pogumen dovolj, da se nij vdal strahovanju nemškutarjev; pri vas nimate žive duše, ki bi se upala nasprotovati nemčurski svojati. Vemo sicer, da sedi v mestnem zboru celjskem sin slovenske matere, ki se včasih tudi rad prišteva našim narodnjakom; zdaj bi bil kaj lahko razodel očitno svojo ljubezen do slovenskega naroda, toda obmolnil je; zapisal celo svoje ime v knjigo sovražnikov slovenskega ljudstva! Pa vsi vaši protesti, dragi nemčurji, so zastonj. Krepki dub naroda našega se je po dolgem spanji probudil in ne bote nam ga več vkovali v železne verige, v katerih ste nas imeli vklenjene toliko stoletij!

Od sv. Ilja pri Velenji. Preljuba vigred se rodi — In oživlja vse stvari — Prelepo ptičice pojo, — Ter rožice cveto! Tako se glasi prvi odstavek spomladanske pesmi, pa tudi prav! Cela narava je najkrasnejše okinčano, za največji praznik priredjeni tempel božji. Kakor o Božiči mrzlega snega, je sedaj drevje polno krasnega cvetja,

po kojem veselo ter z zdatnim uspehom šumijo drobne bučelice. Kamor se oko ozre, povsodi obetajo sadunosniki obilo sadu, ako nam ga kako nesrečno, mrzlo jutro ne odyzame! Tem bolj žalostno je zastran vinogradov, posebno brajd. Brajde so kinč vinogradu, zaklad vinogradarju. Toda letos so od zimskega mraza toliko poškodovane, a boljše rečem uničene, da se ne zmenijo za pomen zgorej navedene pesmice. Kar je starega ter visokega trsovja, to je vse ranjeno in razpokano kakor da bi ravnokar prišlo iz najhujše bosenske vojske; takih invalidov nebena vigred oživila ne bo. Počakati moramo blizu jeseni, ali saj do poletja, da bomo posekali in v ogenj znosili žlabne trte, ki so nam toliko lepih novcev v žepe spravile. Na kvar pa bi bilo posekavati, ali odžagovati jih sedaj, ko po zamrlih udih še vedno se nahaja sočna tekočina, ktera bi se pri zemlji odžaganej trti preobilno izcejala, in tako še pokončala ono gnanje, ktereга iz zemlje, to je iz pod zemljo skritega trsovja pričakujemo! Izročimo se v voljo božjo, naše brajde pa bodo še mnoga leta pomnile zimo 1879—1880.

M. V.

Iz Leskovca v Halozah. Na sredi krasnih z vinsko trto zasajenih vinogradov v fari sv. Andreja v Leskovci, stoji kapelica obično nazvana „Križ“. Pisatelj teh vrstic čul je večkrat starih ljudij pogovarjati se, kako v lepem redu da je kapela sploh bila, dokler so stari gospodarji še živeli, na katerih posestvu namreč stoji. Ali kak so stari gospodarji spreminoli, tako je tudi ves red spreminol. Nebeno jutro, poldan, neben večer ni prešel, da se nebi zvonilo ter okoli stanovajoče ljudi opozorilo, da se spomnijo Tistega, kateremu na čast je ta kapela pozidana. Komaj se je črna meglica prikazala žugajoča točo iz sebe posipati na gorice, že je zvonil, ter tako pobožne okoličane spominjal, da naj prosijo vsemogočnega Boga, da od njih odvrne šibo božjo. Ali zdaj je utihnil glasni zvonček, ter malokedaj poldan zazvoni, proti megli pa nikdar; in ako ne bo skoro popravljen ta „Križ“, podrli se bo in razrušil. Posestniki, ne dajte do tega priti!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Česki poslanci pod vodstvom dr. Riegerja so prišli zahvalit se poslancem konservativnim, slovenskim in hrvatskim, da so glasovali za česke narodne terjatve. — Vse želi, da bi državni zbor najvažnejše reči brž dognal in potem odložen bil, da bi deželni zbori do zborovanja prišli. Liberalci pod vodstvom jezičnega doktorja Herbsta pa hitro delovanje motijo, kolikor le mogoče. Lani so liberalci neznano dolgo besedovali o colninskem novem črteži, a letos pravi minister in liberalci baron Korb, da ne velja nič, ker je naša colnina premajhna proti onej, katero daje zadnji čas Bismark od našega blaga pobirati. Pri tej priliki je baron Korb večkrat djal, da bo

eno in drugo storil, „ako še dalje ostane minister“. To kaže na spremembe v sedanjem ministertvu potem, ko bo državni zbor odložen. Ako namisli liberalci baron Korb odstopiti, želimo, naj nam tudi gospoda Stremajerja potegne za seboj z baronom Horstom vred. Poslanec grof Vetter je nedavno poročal o prošnjah zoper južno železnico, ki želi zopet dohodnine oproščena biti. Nasvet baron Vetterjev priporoča vladi, naj se južnej železnici nikakor dalje ne prizanaša; 3 milijone goldinarjev vsako leto darovati ne kaže med tem, ko se kmetje in mestjani zarad zaostalih davkov rubijo. — Gosposka zbornica ima liberalno večino in ta je od naših poslancev sklenjeno postavilo, naj se odpravi posilno legaliziranje, zavrгла. Jud ostane vselej jud, in liberalci povsod liberalci. — V raznih mestih propada liberalno gospodstvo; tako so v Linci, Saleburgu in Innsbrucku deloma zmagali pri mestnih volitvah konservativni može. — Za česko deželo je nova šolska postava tudi uzrok neizmernim stroškom in dokladam. Letos hoče zmanjkati 6 milijonov goldinarjev, samo za šole treba je 3.852.000 fl. To bo marsikoga ohladilo. — V Gradei je „družba rudečega križa“, ki skrbi ob času vojske za ranjene in bolnike, dala nemško-slovenski tiskani poziv h pristopu prilepiti na stenah po ulicah. Nedorodne slovenske besede so nekatere graške „urgermane“ tako razgnjevile, da so v mestnem zastopu upijali: „sedaj je nemštvo v nevarnosti, uže našega Gradca se hočejo Slovenci lotiti in Nemce v njem iztrebiti itd.“ Dobro, da imamo v Gradei norišnico, kamor zamorejo take ljudi vtaknoti, ako nevarneje znorijo. — Ogerski ministri se čedalje bolj bojijo Srbov, Hrvatov ponujajo pa dijaški zaklad imajoči 1.500.000 fl., da se ponovi stara nagodba med Ogersko in Hrvatsko. Blizu Banjeluke v Bosni so Nemci iz Würtembergga za 3000 fl. od nekega bega kupili 3000 oralov zemlje. V Sarajevu bodo stavili stolno cerkev in palačo za katoliškega škofa. Svitli cesar so v ta namen darovali 200.000 fl.

Vnanje države. Bismark je vendarle name-raval boj zoper Rusijo, katero je hotel s pomočjo angleškega ministra Beakonsfielda do tal ponižati. Ta nakana je sedaj popolnem zaprečena, ker je pri novih volitvah zmagal Gladstone in Beakonsfielda vrgel iz ministerskega stola. To je Bismarka zadelo, kakor strela iz jasnega neba, ter zopet klečeplazi okolo ruskega carja, naj bi se ta zvezal z Nemčijo. — Ubogim Črnogorcem preti nova vojska, turški vojaki so se združili z Albanci ter hočejo napasti Črnogoro. V Skadaru, Prizrenu in Djakovem zbira se 70.000 mož, dobro orožanih s turškimi puškami. — Bolgarski knez snubi bogato Rusinjo, hčer Josipovo, ki bo imela dote 30 milijonov rubljev. — Rumunsko mesto Fokšan je pogorelo. — Ruski car je obhajal slovesno svoj 62. god. Melikov dela neumorno na pomirenje ruskih narodov. — Grki so se na otoku Kandiji vzdignili zoper Turke, angleška ladija je vstašem pri-